

Landskap: S K Å N E Upptecknat av: Henry Villgrund
Härad: V i l l a n d s Adress: Näsum
Socken: N ä s u m Berättat av: Sven Svensson
Uppteckningsår: 1935 Född år 1853 i Skärsnäs.

Uppteckningen rör träskomakeri.

Skriv endast på denna sida!

F sid. 5

5146

1
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

En träskomakare behöver först och främst en träskobänk. (Foto). Sven Svensson har en träskobänk med fötter. Han har sett kolleger i Göinge för samma ändamål använda sig av en stengärdeskår och de kilar "bläar", som tjäna att kila fast träskoämmet vid träskobänken varo ersatta med stenar. Sven Svensson passade naturligtvis på att säga sin kollega, hur primitiv han fann anordningen. En annan träskomakare, som han påträffat, hade en träskobänk utan fötter, och följdren blev, att han måst gräva en grop i marken, som han kundestå i. Sven Svensson undrade, hur pass torr om fötterna denne kollega blev, när det slagregnade.

I tur och ordning komma följande redskap till användning vid träskotillverkningen: Först sågen, med vars hjälp man ger "allebiten" (det träslag man använder är merendels alle, endast undantagsvis fur och björk) en sådan form, att man kan börja det vidare arbetet. För samma ändamål använder man vixan, som nu får efterträda sågen. Därefter tar man till tängslan och sen den gjort sitt verk, kan man utan vidare se, att det skall

2.
5146

bli en träsko av träbiten.

Sedan börjar det besvärliga arbetet att forma utrymmet för foten.

Först använder man för det ändamålet n a v a r e av olika storlek,

och sedan för den vidare utformningen r ö d j e s k e d a r av

olika längd (träskomakaren kallar dem "rö-skea"). Nu återstår det

att med s l ä t t e j ä r n e t och h ä l j ä r n e t

och b a n d k n i v e n ytterligare bearbeta träbiten, för att

träskon skall bli fullkomlig. Vid finputsningen med kniv använder

träskomakaren en "hakelapp" av trä för bröstet, mot vilken han

håller träskon.

Förr behöll man träskorna i träets färg (endast täspetsen

och utsidan av hälen tjärades, för att icke träskorna skulle

spricka på dessa ömtäliga ställen) men numera går man över hela

träskon med ett slags trätjära.

Likaledes försåg man träskorna förr med "bleckjorar". Seder-

mera tillkom "putorna" av läder och med stoppning av nøthår.

Satte man skaft på träskorna blev det träskostövlar.

2
LUND'S UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

J.
5146

Med läderputor kallades träskorna "läryvelärsträsko" och utan
"träyvelärsträsko".

En procedur, som i det föregående förbigåtts, var, att träskorna
efter utformningen hängdes på en käpp vid eldstaden att "baka".

En del träskor visade vid "bakningen" benägenhet att spricka och måste
kasseras.

Numera har Sven Svensson sedan ett halvår tillbaka upphört
att göra träskor (hälسان vill inte stå bi). I sin krafts dagar
kunde han göra upp till tio par om dagen. Han arbetade dels hemma
i verkstaden och dels infann han sig hos de bönder, som "budat"
honom, och gjorde träskor till allt gårdsfolket. Då tog han sina
verktyg, som han förresten tillhandlade sig på marknader, i
en avlång "kasse" på ryggen.

Hos bönderna fick han i början (för gott 60 år sedan) 10 öre
paret och mat och logi. Det steg rätt snart till 17 öre paret.
För träskor, som han gjort hemma i verkstaden, tog han 30 öre
paret. De sista åren har priset varit omkring 1,50 paret.

b
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
—*—

Korgar
s.k. "grepa -
korgar."

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

5146

Skåne 4
Villands härad
Näsums s.n.
Västana by.

H. Br. L. Djup Diam.

Ägare: Träskornakare från Svärns
Västana mark, Näsums

Negativ.

Danny Villgrund

5

Beskrivning: 5146

Korgans är ett prov på tråslösmakarens
fördelning av dylikt vid rörelsen om
träslösmakaret. Se uppställning.

Omändringar:

Användning:

Historia:

Litteratur:

Anmärkningar:

Ant. av: Harry tillgång.

5146

LUND⁶ UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Utom träskor har Sven Svensson gjort korgar och "kollafat".

I träskomakarens ungdom förekom tofflor inte alls. Även när man gick till kyrkan hade man träskor med "vida (vita) bleckjorar". För övrigt hade man skinnbyxor (av gult bockskinn) och "svansatröjer".

Uppe i Lönsbodasocken har träskomakaren sett, att man utanpå träskorna dragit "raggsäcker" av "gedato", som räckte ända upp till grenet, och bland annat hade det goda med sig, att snön inte klumpade. De gamla "kage(kake)käringarna gick för övrigt omkring med sådana raggsockor.

Träskomakaren Sven Svensson föddes i Skärsnäs 1853. 1880 kom han till Västanå mark i Näsums församling från Kasseboda vid sjön Immeln, där hans fader som också var träskomakare, bott. Fadern hette Sven Eliasson. Anledningen, att han kom till Västanå, var, att det blivit bestämt, att han, som "liksom andra var tokig efter fruntimmer" skulle gifta sig med "Get-Åkens" (Åke Trulssons) brors- och fosterdotter, Sissa Persdotter, och överta "Get-Åkatorpet.

5.

5146

Själv kallas han också "Get-Åkaträskomakaren".

Träskomakeriet var ingalunda lätt att lära. Det gick inte alls förrän man hade "foten i huvudet" och en riktig träskomakare gjorde anatomiska studier. Mycket svårt var det att lära sig skillnaden mellan höger- och vänsterskon.

7
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
—*—